

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31.03.1983, sp. zn. 6 Cz 12/83, ECLI:CZ:NS:1983:6.CZ.12.1983.1

Číslo: 6/1984

Právní věta: Zkušební doba (§ 31 zák. práce) nemůže být platně sjednána poté, co již vznikl pracovní poměr; nelze ji tedy dohodnout se zpětnou platností, nýbrž nejpozději toho dne, který byl sjednán jako den nástupu pracovníka do práce.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 31.03.1983

Spisová značka: 6 Cz 12/83

Číslo rozhodnutí: 6

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Doba zkušební, Pracovní poměr

Předpisy: 65/1965 Sb. § 31 99/1963 Sb. § 80 ods. c
§ 157 ods. 2
§ 211

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se žalobou domáhal, aby soud rozhodl, že jeho pracovní poměr u žalované organizace trvá a že organizace je povinna nahradit mu mzdu od 26. 6. 1979, tedy za dobu, kdy ho odmítla zaměstnávat. Výši nároku nevyčíslil. V žalobě uvedl, že byl od 1. 6. 1979 přijat do pracovního poměru u žalované organizace, ale pracovní smlouva, v níž byl sjednán jako den nástupu do práce 1. 6. 1979, mu byla předložena k podpisu až 4. 6. 1979. V této pracovní smlouvě byla uvedena jednoměsíční zkušební doba, ale protože nebyla sjednána v den jeho nástupu do práce (1. 6. 1979), jde o ujednání neplatné. Dne 19. 6. 1979 byl žalobci doručen dopis žalované organizace, v němž mu s poukazem na ustanovení § 58 zák. práce oznámila, že s ním zrušuje pracovní poměr k 25. 6. 1979. Protože organizace přes písemný nesouhlas žalobce svůj projev z 19. 6. 1979 neodvolala, žalobce podal žalobu u soudu.

Obvodní soud pro Prahu 3, aniž žalobce poučil ve smyslu ustanovení § 5 a § 54 odst. 1 o. s. ř. o tom, jakého výroku se má vzhledem k obsahu žaloby domáhat, rozhodl rozsudkem tak, že zamítl návrh na určení, že pracovní poměr žalobce u žalované organizace trvá, jakož i návrh, že organizace je povinna uhradit žalobci mzdu za dobu od 26. 6. 1979 do 29. 8. 1979.

Na základě žalobcova odvolání jednal ve věci městský soud v Praze, který bez doplnění řízení rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Projednávanou věc označil jako žalobu o neplatnost zrušení

pracovního poměru ve zkušební době a o náhradu mzdy za dobu od 26. 6. 1979 do 29. 8. 1979. Potvrzující rozhodnutí odůvodnil tak, že mezi účastníky byla sjednána a podepsána platná pracovní smlouva z 1. 6. 1979 a také v ní byla platně sjednána zkušební doba ve smyslu ustanovení § 31 odst. 1 a 2 zák. práce. Skutečnost, že pracovní smlouva sjednaná a sepsaná mezi účastníky 1. 6. 1979 (v pátek) byla podepsána účastníky až následující pracovní den (v pondělí), není podle názoru odvolacího soudu důvodem, proč by měla být zkušební doba, sjednaná v pracovní smlouvě, prohlášena za neplatnou.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že uvedenými rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Domáhal-li se žalobce vydání rozsudku, že jeho pracovní poměr u žalované organizace trvá, šlo o určovací žalobu ve smyslu ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř.; soud se měl proto zabývat otázkou, je-li na takovém určení naléhavý právní zájem. Žalobce má naléhavý právní zájem na žádaném určení tehdy, kdyby bez tohoto určení bylo ohroženo jeho právo nebo právní poměr, na kterém je zúčastněn, nebo kdyby se jeho právní postavení bez tohoto určení stalo nejistým. Určovací návrh je prostředkem umožňujícím poskytnutí ochrany právního postavení žalobce dříve, než bylo toto jeho postavení porušeno, takže cílem návrhu je tu poskytnutí preventivní ochrany. V tom spočívá rozdíl od žaloby na plnění, která je na místě tehdy, když už žalobcovo právo bylo porušeno, takže jejím cílem je zjednání nápravy. Jakmile došlo k porušení práva, nemůže mít žalobce naléhavý právní zájem na jeho určení a může mít zájem pouze na reparaci důsledků porušení práva, tedy na plnění.

V projednávané věci učinila žalovaná organizace projev směřující ke zrušení pracovního poměru ve zkušební době před podáním žaloby. Žalobce se tedy mohl domáhat neplatnosti zrušení pracovního poměru ve zkušební době a náhrady mzdy v důsledku neplatného zrušení pracovního poměru ve zkušební době (§ 61 odst. 1 zák. práce). 1)

Soudy obou stupňů si také nesprávně vyložily ustanovení § 31 zák. práce, které vychází z předpokladu, že zkušební doba může být sjednána jen v pracovní smlouvě (§ 31 odst. 1 zák. práce) a že není-li zkušební doba sjednána písemně, je její sjednání neplatné (§ 31 odst. 2 zák. práce). Z toho plyne, že řádně sjednaná zkušební doba počíná běžet dnem, kdy vznikl pracovní poměr a končí uplynutím jednoho měsíce nebo uplynutím dohodnuté kratší doby. Počátek zkušební doby je vždy totožný se vznikem pracovního poměru, a proto je nepřípustné stanovit zkušební dobu se zpětnou platností. Tyto závěry vyplývají ze skutečnosti, že pracovní smlouva, v níž se zkušební doba sjednává, má být uzavřena nejpozději v den sjednaný jako den nástupu do práce, tj. v den vzniku pracovního poměru, a že zkušební doba nemůže být sjednána později, tedy poté, co pracovní poměr již vznikl.

V tom směru žalobce při jednání u soudu prvního stupně 13. 9. 1979 (slyšen jako účastník) vypověděl, že pracovní smlouva s ním byla sepsána až 4. 6. 1979, ale že do pracovního poměru nastoupil již 1. 6. 1979, zaměstnání vykonával i přes sobotu a neděli (2. a 3. 6. 1979) a od 1. 6. 1979 mu také byla vyplácena mzda. Dále tvrdil, že při nástupu do zaměstnání 1. 6. 1979 se o zkušební době nejednalo.

Soudy obou stupňů neprovedly důkaz výsledkem pracovníka, který se žalobcem pracovní poměr sjednával a který by mohl vysvětlit, zda se žalobcem byla písemná pracovní smlouva sepsána až 4. 6. 1979 (pracovnice jednající za žalovanou organizaci totiž uvedla, že žalobce nastoupil do pracovního poměru skutečně již 1. 6. 1979) a zda případně byla datována dnem 1. 6. 1979. Žalobce sice nabízel k důkazu výslech svědkyň Z. H. a J. V., avšak oba soudy neshledaly takové doplnění řízení důvodným, aniž to ve svých rozsudcích zdůvodnily (§ 157 odst. 2 a § 211 o. s. ř.).

Soudy obou stupňů proto v důsledku nesprávného právního názoru porušily svými rozhodnutími zákon v ustanoveních § 5, § 43 odst. 1, § 80 písm. c), § 120 odst. 1, § 132 a § 153 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanoveními § 31 odst. 1, 2 a § 242 odst. 2 zák. práce.

1) Srov. k tomu rozhodnutí uveřejněné pod č. 10/1969 Sbírký rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR.